

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA

DR. KOVÁCS LAJOS

LELKESZAVATÓ BESZÉD

Mk 13, 33—37; Lk 22, 27

Ha a Jézus életét és tanításait tartalmazó evangéliumokat behatóan tanulmányozzuk, Jézusnak, a názáreti prófétának kettős emberarca, emberarcának két, egymástól sok tekintetben eltérő, lényeges vonása rajzolódik ki előttünk. Vannak az evangéliumokban tudósítások és kijelentések, melyekből egy halálosan komoly, szinte a zordonságig kemény, határozott, parancsokat és figyelmeztetéseket osztogató, a végső, döntő időszak elragadtatott hangulatában élő hatalmas személyiség alakja vetődik elénk. Valóban Jézus apokaliptikus légkörben, a várakozás izzó, feszült hangulatában élt. A köréje sereglett tanítványokkal és népe jelentős részével együtt rendületlenül hitte, hogy nagyon hamar, a legközelebbi időben, új ég és új föld létrejöttével el fog jönni, meg fog valósulni Istenországa. De Jézus honfitársai nagy részének egészségtelen elképzeléseivel és bonyolult számításaival ellentétben a leghatározottabban hirdette, hogy az Istenországa egyedül, kizárólagosan Isten adománya; ő hozza el azt; az eljövétel időpontjáról és részleteiről senki sem tud semmit, sem égen, sem földön, hanem csak Isten, az Atya.

Az Istenországa eljövetelének előfeltételeit azonban e szerint a várakozás szerint mi hívő emberek teremtjük meg Istennek tetsző, magasrendű életünkkel, gondolkozásunkkal és cselekedeteinkkel. Ezért hangzott olyan határozottan az erőteljes figyelmeztetés: „Figyeljetek, vigyázzatok, és imádkozzatok, mert nem tudjátok, mikor jő el az Istenországa.“ Vigyázzatok, legyetek készen, bánjátok meg bűneiteket, tisztítsátok meg magatokat, mert bármelyik pillanatban beléphet ajtótokon. A kemény parancsok figyelembevételére és teljesítésére alól senki sem vonhatja ki magát, ha az Istenországa részese kíván lenni. Öntudatos, áldozatos, kitartó lélekkel helyt kell állni, hogy az Úr, bármikor érkezék, az ő szolgáit felkészülten, vigyázva találja.

És ez valóban Jézus egyik emberarca.

De van egy másik Jézus-arc is, amely az evangéliumokból felénk sugárzik; van egy más Jézus, aki a hívő unitárius ember elképzeléseiben, hitében, áhítatában úgy élt a múltban és úgy él ma is, mint a Hegyi beszéd prédikálójá, mint a jóság, elnézés, szelidség, megbocsátás és szeretet tökéletes megtestesülése, aki lényéből kiáradó utolérhetetlen melegségével, megragadó egyszerűségével és szelíd közvetlenségével, de ugyanakkor kétségbevonhatatlan tekintéllyel és határozottsággal megszövegezi a kettős szeretetparancsot és megállapítja az azokat feltételező és azokkal szoros kapcsolatban levő erkölcsi követelményeket, amelyek-

nek a jézustánítvány hitét és cselekedeteit meg kell határozniok. Ezt a Jézust látjuk hitünkkel és áhítatunkkal, aki lehajol a szenvedőkhöz, magához emeli az élet számkivetettjeit, hitet és reménységet sugárzó lelkületével bevilágít az élet mélységeibe, könnyeket töröl, sebeket gyógyít, beteget talpra állít, akinek minden szava és mozdulata nyomán a megnyugvás és megelégedés szent érzése árad szerte, aki egy-egy áldott pillanatban ujjongó lélekkel úgy érzi, hogy már a jelenben valósággá magasztosult Istennek szent országa. Ebben a hangulatban fogantak meg gazdag lelkében azok a kedves, egyszerű, közvetlen és mégis lenyűgöző varázslatú példázatok, mondások, kijelentések, megállapítások, amelyek Jézus napfényes, kiegyensúlyozott lelkének nagyszerű tükröződései, és amelyek egyfelől a szerető Atya soha meg nem szűnő gondviseléséről, simogató jóságáról, másfelől az ember nemes hivatásáról beszélnek, közhellyé soha nem válható, soha el nem színtelenedő, örök időszerűséggel.

Ebben az ünnepi órában, amikor 23 ifjú lelkésztestvérünk áll Isten, legfőbb egyházi testületünk és a gyülekezet színe előtt, felmerül a kérdés: a két Jézus-arc közül melyik a miénk — és felavatandó lelkész afiainak miképpen kell Jézusban a hivatásuk teljesítésében feltétlen útmutatást, alapvető lelki és szellemi eligazítást nyújtó példaképet kialakítaniok?

Tudjuk azt, hogy Jézusnak és kortársainak az Istenországa eljöveteleivel kapcsolatos várakozásai nem mentek teljesezésbe. Az új ég és új föld, ahogyan ő azt honfitársaival együtt hitte és remélte, nem vált valósággá.

Mindez azonban a lényegét a legkisebb mértékben sem érinti. Jézus jövővel kapcsolatos várakozásainak időhöz kötött része, a keret lehullott, semmivé vált a múlt dolgokkal együtt. De mondanivalójának lényege, az, ami benne maradandó, örök érték, éppen megmaradt. Mert igaz, hogy az a Jézus korabeli adventi várakozás, hogy az Istenországa a legközelebbi jövőben, új ég és új föld formálódásával fog megvalósulni, tévedésnek bizonyult. De mindig időszerű marad az örök adventi figyelmeztetés: figyelniünk, vigyáznunk és imádkoznunk kell, mert nem tudjuk, mikor hangzik a gyarló, mulandó ember felé a hívó szó; nem tudjuk, mikor jó el a ház ura, a számonkérő Isten; nem tudjuk, mikor kell ítélőszéke előtt a véges földi határok közt élő embernek végső számonkérésre megjelennie.

Ennek az első nagy figyelmeztetésnek azért a lelkész egész tevékenysége folyamán a gyülekezet felé erőteljesen, szent határozottsággal hangzania kell.

De amiképpen Jézus egész életségében ebben az Isten által meghatározott keretben, apokaliptikus várakozása ellenére is lényegében derűs, kiegyensúlyozott, napfényes, optimista volt, mi is, hívő keresztények és unitáriusok személyiségének ezt a nagyszerű oldalát hangsúlyozzuk ki, mert érdeklődésünk középpontjában az ő erkölcstana, az ember, a testvér, a felebarát áll, akit ő ha kellett ostromozott, ha kellett, felmagasztalt, de mindenképpen a teremtés koronája magaslatára felemelni igyekezett. Abban a parancsszerű biztatásában, hogy „keressétek először Istennek országát“, azt követelte tanítványaitól és követőitől és minden idők jézustánítványától, hogy életük alapvető jelentőségű, döntő fontosságú kérdéseiben a hangsúlyt a megkívánt fő helyre helyezték, hogy a lélek, a szellem, a láthatatlan, kézzel nem fogható, de életünk lényegét, célját,

értelmét jelentő magasrendű értékek, mint a jóság, békesség, igazságosság, megbocsátás, szeretet a rangsorban feltétlenül első helyen álljanak, jelentőségükben meg ne rövidüljenek, hogy azok mindent, ami mindennapi életünkben feltétlenül szükséges, de földi, véges, mulandó, megelőzzenek, hogy a lényeges és lényegtelen dolgok közti különbségek nyilvánvalóvá váljanak, hogy magasztosuljon a jézustantívány nevezetre méltóvá a méltóságáról és hivatásáról újra meg újra megfélemedező ember.

Jézus erkölcstanának alaptétele, a mindenkori jézustantíványoknak szóló üzenete alapigénk második felében így van megfogalmazva: „Én tiközöttetek olyan vagyok, mint aki szolgál.“ Eszerint a jézustantívány célja egy pillanatig sem lehet a hatalom, az uralkodás bármilyen formája; az ő hivatása a szolgálat; szolgálat a szeretetparancs értelmében. A jézustantíványoknak úgy kell az Istenországa eszméje diadalmas hordozóivá válniok, úgy kell a magasrendű életprogram lángoló lelkű, félelmet nem ismerő, halált megvető profétáivá, apostoláivá, misszionáriusáivá formálódniok, hogy az valóban másoknak, a családtagnak, a szülőnek, hitvesnek, gyermeknek, a szomszédnak, a barátának, a munkatársnak, de ugyanakkor az ismeretlen, de szenvedő és segítségre szoruló felebarátának is önzetlen szolgálata, megsegítése, oltalmazása, védelmezése legyen, társadalmi, nemzeti vagy vallási hovatartozásra való tekintet nélkül. Egyszóval a jézusi evangélium legnagyobb erkölcsi parancsolata az egymásért való, feltétel nélküli szeretetszolgálat.

Huszonhárom ifjú lelkésztestvérünk ünnepélyes eskütétele előtt választ kell adnunk a következő kérdésekre: dicsőséges egyházi múltunk világából a mai napon szellemalakjokkal élénk álló nagyjaink, több mint 400 éves múltunk sok-sok kiváló személyisége, lángoló lelkületű egyházi vagy világi vezetője és egyszerű, buzgó gyülekezeti tagja előtt megállhatunk-e ma emelt fővel, nyugodt, tiszta lelkiismerettel? Vajon életünk, prédikálásunk, példaadásunk és cselekedetünk kedves-e Isten előtt? Van-e helyünk és mondanivalónk a napról napra mind teljesebben kibontakozó új világban? Van-e szükség ma ránk, unitárius egyházra? Van-e jogunk és erkölcsi alapunk híveink lelki életét továbbra is vezetni, alakítani, irányítani?

Ezekre a kérdésekre Isten iránti mély alázattal, hivatástudattal és felelősségérzettel ezt mondhatjuk: egyházunk, Dávid Ferenc egyháza, amely minden időben a lelki, szellemi és anyagi fejlődés, a szüntelen tökéletesedés hirdetője volt, szent hivatását négy hosszú évszázad viharai, üldöztetései, megpróbáltatásai és megaláztatásai között és a közelmúltban is, mind a mai napig hűséggel teljesítette, az egyszerű, tiszta, fenséges egyistenhitet megtartotta, az evangélium parancsolatait megalkuvás nélkül hirdette és gyakorolta és az ősök nemes szellemét meg nem oltotta. Megállapíthatjuk, hogy egyházalapítónk, Dávid Ferenc tanításainak jelentős része időszerűségét mind a mai napig megtartotta. Életprogramjának egyik alapvető fontosságú eredménye ugyanis abban állott, hogy a középkor végét és az újkor kezdetét jelentő két hatalmas mozgalomból, a humanizmusból és a reformációból mindazt, ami azokban valóban érték volt, egybekapcsolta. Ezzel meghatározta a haladás, a fejlődés, az örök reformáció és tiszta humanizmus útját és érvényesülését vallásos életünkben; lehetővé tette a jézusi evangélium teljesebb megismerését, az evangélium társadalmi és kulturális vonatkozásainak figyelembevételét és gyakorlatban való alkalmazását számunkra.

Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy Szocialista Köztársaságunk alkotmánya biztosítja számunkra a lelkiismereti és vallásszabadságot, egyházunk tevékenységének zavartalan menetét. Ezért e helyen is hazánk legfőbb vezetőinek, a magas kormányának és közelebbről a Vallásügyi Hivatal vezetőjének és munkatársainak őszinte tiszteletünket, ragaszkodásunkat és köszönetünket juttatjuk kifejezésre, hitet téve minden, hazánk, népünk előhaladását szolgáló nemes ügy feltétlen támogatása mellett.

E szószerű fenségéből és magasságából vallom és hirdetem, hogy a haladást, fejlődést, szüntelen lelki újjászületést és tiszta humanizmust munkáló unitárius szellemnek, a Dávid Ferenc lánglelkét önmagában hordozó unitárius egyháznak, amiképpen volt a múltban, van ma és lesz a jövőben is helye és szerepe a kialakulóban levő, áldottabb, boldogabb jövőt munkáló társadalmi rendben is, ha lelkészeink, világi és egyházi vezetőink és egyszerű híveink a názáreti Jézus tanításaihoz hűségesek maradnak; ha mindig, minden körülmények között, maradéktalanul meg fogják tartani a jézusi evangélium parancsolatait és azoknak szellemében fogják vallásérvüket életüket evangéliumi lelkülettel élni.

Kedves Ifjú Testvéreim! Egy-két kivétellel ti mindnyájan az én tanítványaim voltatok a Protestáns Teológiai Intézetben és négy évig hallgattatok tőlem, a bibliai tudományok előadójától a Biblia és a jézusi evangélium örök mondanivalóinak újra meg újra időszerűvé való üzenetét. Mindaz, amit ma elmondottam, rövid összefoglalása a teológiai intézetben tőlem és többi tanáraitoktól is tanultaknak, emlékeztetőül és úrtvalóul, azzal, hogy annak egésze vonatkozik titeket. Életeknek ebben a magasos órájában egyházunk, Zsinati Főtanácsunk és az egész gyülekezet nevében meleg szeretettel köszöntelek titeket, akik arra vállalkoztatok, hogy mint gyülekezetek lelki irányítói, jézusi lelkülettel, okosan és szelíden hirdessétek az örömműznetet és szent hivatástudattal tegyetek újra meg újra tanúbizonytságot mindarról, amiért Jézus élt és meghalt a kereszten. Újra meg újra rá kell eszmélnetek: a ti lelkészi tevékenységetek nem hivatal, hanem hivatás, nem csupán kötelességteljesítés, hanem lépten-nyomon áldott valóságosá magasztosuló bizonytságtetés Istenről, a gondviselő Atváról, Jézusról mint eszményképünk-ről, egyházunk és népünk iránti végtelen ragaszkodásokról és feltétlen hűségekről; bizonytságtétel a megismert igazságról és a szeretet mindent kiegyenlítő, mindent legyőző hatalmáról.

Hangozzék azért ajkaitokon híveitek felé szószerű és szertartási szolgálataitokban a mindig időszerű szent figyelmeztetés: „Figyeljete, vigvázatok és imádkozzatek“, nehogy az Úr érkezése a gyülekezet tagjait készületlenül találja. A hangsúlyt azonban elsősorban a jézusi erkölcsan tanításaira helyezve, hirdesséte a gyülekezetben és gyakoroljátok ti magatok is a híveitekkel való naponkénti érintkezésekteben a jézusi meghagyást: „Én tiközöttetek olyan vagyok, mint aki szolgál.“ Legyen azért egész életektek lélek szerinti, személyválogatás nélküli, önmagatokból a békesség és jóakarát szellemét árasztó szeretetszolgálat! Legyetek olyanok, mint a jó pásztor, aki, ha kell, életét is odaadja a reabízott juhaiért. Egyszóval legyetek és maradjatek méltók mindarra, amit ma ünnepélyes esküvel, meghatottan fogadtatek. Legyetek és maradjatek evangéliumi értelemben istenfiak, igazi jézustanítványok.

Istenünk áldása nyugodjék meg e szent hajlékon és e gyülekezeten. Isten áldása legyen egyházunk hitet ébresztő, békességet és szeretetet árasztó, tiszta evangéliumot hirdető szolgálatán. Titeket is, kedves ifjú lelkesztestvéreim, kísérjen családtagjaitokkal, szeretteitekkel és e gyülekezet tagjaival együtt Isten szent áldása. Ámen*.

DR. DONALD SZÁNTHÓ HARRINGTON

MIKOR JÖN EL A MESSIÁS?

Lk 17, 20—21

Néhány évvel ezelőtt, miközben a Messiás fogalmáról prédikáltam templomunkban, beszéd közben a gyülekezet tagjai közül egy öreg ember állt fel. Hosszú, fehér haja volt, mely úgy sugárzott szét a fején, mintha elektromos árammal lett volna telítve, és szemében vad félelem lángolt. Lassan, akárcsak egy buzogány, felemelkedett helyéről; aztán nagyon határozottan kilépett a padból és végigment a templom hajóján a szószék felé. Én tovább prédikáltam, de szememet rajta tartottam. Feljött a szószék lépcsőjén, pátriárkai és egyben fenyegető arckifejezéssel. Amikor már csak egy lépésnyire volt tőlem, meg kellett állnom és szólanom kellett hozzá. Mielőtt azonban egyetlen szót is mondhattam volna, ő szólalt meg lelkes hangon: „Rendben van; íme, itt vagyok! a Messiás!” Nem maradt idő gondolkozásra, de ez a felelet villant át agyamon: „Még nem!” szóltam hangosan feléje, „még nem!” „Oh” szólt ő, arca mély érdeklődést árult el: „Még nem? Még nem!” Ekkor, mint aki teljesen elégedett a helyzettel, megfordult, és lassan visszament helyére.

Feleletem ma reggel e kérdésre: „Mikor jön el a Messiás?“, némileg annak a különös eseménynek a nyomait követi, melyet éppen most meséltem el. Úgy vélem, hogy az, akit mi Messiásnak tartunk és nevezünk, máris eljött, sokszor, sok helyen és sokféle formában, számos különböző név alatt, de mi emberek még sohasem voltunk készek a fogadására. Nem értettük meg üzenetét. Gyorsan ezt feleltük: „Még nem. Még nem!”

Tekintsünk végig a Messiás érdekes fogalmának fejlődésén és azokon az eltérő jelentéseken, amelyek a különböző időkben ahhoz kapcsolódtak.

A „Messiás” szó „Fölkent”-et jelent, az „Úr Fölkentjét”. Fölkentni azt jelentette, hogy elnyerjük Isten áldását, melyet illatos olajnak a fejre öntése kísért, úgy, hogy a Fölkent ezáltal Isten küldöttjévé, Isten eszközüvé válik.

A judaizmus hajnalán a fölkenetést az uralkodó királyoknál alkalmazták és isteni tekintélyük jelének tekintették. A Messiás eljövetele, egy bölcs és jóakarátú vezetés iránti sóvárgás mint elemi emberi vágya-

* Elhangzott a Marosvásárhelyen, 1976. dec. 4—5 napjain tartott Zsinati Főtanács alkalmából.